

Demokrati – förutsättningar för delaktighet då och nu

Lättläst sammanfattning av kunskapssammanställningen

Myndigheten för delaktighet är en kunskapsmyndighet som arbetar inom funktionshindersområdet. Vi arbetar för att alla, oavsett funktionsförmåga, ska kunna vara fullt delaktiga i samhället.

Myndigheten för delaktighet, 2021
Demokrati – förutsättningar för delaktighet då och nu
Lättläst sammanfattning av kunskapssammanställningen

Nummer 2021:15

Publikationen finns att ladda ner från myndighetens webbplats www.mfd.se.
Alternativa format kan beställas från Myndigheten för delaktighet.

Postadress: Myndigheten för delaktighet, Box 1210, 172 24 Sundbyberg

E-post: info@mfd.se

Telefon: 08-600 84 00

Den svenska demokratin fyller hundra år

År 2021 fyller den svenska demokratin hundra år.

Vi firar att det är hundra år sedan både kvinnor och män fick börja rösta i val till riksdagen.

Det innebär att Sverige införde vad som kallas för allmän rösträtt.

Men demokrati innebär mer än bara allmän rösträtt.

Det betyder också att alla ska kunna jobba med politik, skriva insändare och demonstrera eller kontakta politiker.

Den här texten handlar om hur det har varit

för människor med funktionsnedsättning under de här hundra åren.

Innan det var demokrati i Sverige (före 1917)

På artonhundratalet var det inte demokrati i Sverige.

De som inte tillhörde de rikaste i samhället

fick inte vara med och bestämma och de hade inga rättigheter.

När demokratin kom till Sverige (1917–1930)

Sverige bestämde att flytta makten från kungen till riksdagen år 1917. Året efter bestämde riksdagen att fler borde få rösta och införde allmän rösträtt.

Men alla fick inte rösta när allmän rösträtt infördes i Sverige. Det fanns nämligen vissa krav för att få rösta:

- Du måste ha fyllt 23 år.
- Du måste bo i Sverige.
- Du måste ha gjort värnplikten (den så kallade lumpen).
- Du måste sköta din ekonomi.
- Du fick inte vara dömd för något brott.
- Du fick inte vara omyndigförklarad.

På den här tiden kunde vuxna människor bli omyndigförklarade. Det kunde hända om samhället tyckte att de inte kunde ta hand om sig själva för att de var gamla, psykiskt sjuka eller hade en intellektuell funktionsnedsättning. De förlorade då en del av sina rättigheter och fick inte rösta i val till riksdagen.

Välfärdssamhället växte fram (1930–1950)

Det socialdemokratiska partiet vann valet till riksdagen 1932 och satt vid makten ända till 1976.

De ville göra Sverige mer demokratiskt och göra det bättre för människor som inte hade så mycket pengar.

Samhället försökte göra så att människor med funktionsnedsättning skulle kunna leva mer självständiga liv.

Det bildades olika organisationer som företrädde personer med funktionsnedsättning.

Funktionshinderpolitik blev en social fråga (1950–1970)

Efter andra världskriget antog FN deklARATIONEN om mänskliga rättigheter.

Samhället och politikerna blev intresserade av de hinder som fanns i samhället för människor med funktionsnedsättning.

Många av de institutioner där människor med intellektuella funktionsnedsättningar hade bott stängdes.

År 1968 kom det en lag som gav dem rätt till daglig verksamhet.

Samhället skulle bli tillgängligt för alla (1970–1980)

År 1974 antog riksdagen den regeringsform som vi har i dag. Den innebär att all makt ska komma från folket och att alla som röstar är med och bestämmer hur vi ska ha det. Under den här perioden började funktionshinderfrågorna att märkas mer i den politiska diskussionen. Det första politiska programmet för funktionshinder kom: ”Ett samhälle för alla”. En fråga som var viktig var tillgängliga vallokaler.

Handikappåriondet (1980–1990)

På 1980-talet fick frågor om funktionshinder stor uppmärksamhet i samhället och politiken.

- FN utlyste år 1981 till Internationella handikappåret och började arbeta fram nya regler.
- Den nya omsorgslagen 1986 ersatte institutionerna för intellektuellt funktionsnedsatta med gruppboheter.
- Från 1989 skulle ingen längre kunna omyndigförklaras i Sverige.

Att ingen skulle kunna omyndigförklaras innebar att alla vuxna nu hade rösträtt i Sverige.

Demokratin blev modern (1990–2000)

Under 1990-talet stärktes rättigheterna för flera minoritetsgrupper i Sverige.

År 1994 började två lagar att gälla som är viktiga för människor med funktionsnedsättning:

- Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)
- Lagen om statlig assistansersättning (LASS).

Målet med de två lagarna var att göra det möjligt för människor med funktionsnedsättning att leva på samma villkor som andra.

Den svenska demokratin är fortfarande ung (2000–2021)

Det har hänt många positiva saker under 2000-talet.

- Det har blivit förbjudet att diskriminera någon på grund av funktionsnedsättning, både i svensk lag och i FN:s konventioner.
- Vi har en diskrimineringslag i Sverige sedan 2009.
- Sedan 2015 finns det en särskild diskrimineringsgrund i diskrimineringslagen som handlar om bristande tillgänglighet.

Avslutande ord

Det finns forskning som visar att demokratin är stark i Sverige.

Men det finns fortfarande sådant som hindrar en del människor från att delta i demokratin.

Människor med funktionsnedsättning är till exempel inte lika aktiva i samhället som andra.

Det är svårt för dem att påverka politiker, de röstar inte lika ofta som andra i val till riksdagen och de jobbar inte med politik lika ofta som andra.

Det finns också problem med tillgängligheten.

Många lokaler för politiska möten är inte tillgängliga.

Informationen kan vara svår att förstå eller läsa.

Det gör att det blir svårt att delta i politiska möten och att ta till sig nyheter och information om hur det politiska arbetet går till.